

РЕЦЕНЗІЯ

**доктора юридичних наук, доцента КАРПЕНКА Миколи Івановича на
дисертацію ЛОБКО Валентини Вікторівни
на тему: «МЕХАНІЗМ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань
08 «Право», спеціальність 081 – Право**

Ступінь актуальності обраної теми. Вивчення представленого рукопису дисертаційної роботи **ЛОБКО В.В.** на тему: «**Механізм правового забезпечення національної безпеки України**», анотації та наукових праць (4 статті опубліковано у наукових фахових виданнях України і 8 тез про участь у конференціях, одна з яких опублікована в збірнику Латвійської Республіки в квітні 2023 р.) аспірантки дають можливість стверджувати, що авторкою здійснено належний правовий аналіз важливих аспектів правових засад механізму правового забезпечення національної безпеки України, де з позицій комплексності та системності розроблено і на цій основі науково викладено завдання дослідження і пропозиції, що розкривають зміст дисертаційного дослідження.

Дисертація являє собою рукопис, що складається із одного тому, який містить анотацію, перелік умовних позначень, вступ, 3 розділи, що містять 9 підрозділів, висновки, список використаних джерел (227 найменувань), додатки загальним обсягом 193 сторінок, з них основний текст – 158 сторінок.

Отримання Україною в 1991 р. незалежності і її подальший розвиток протягом більше 30-ти років як демократичної, правової держави був би неможливим без ефективного механізму правового забезпечення національної безпеки, що потребує відповідних наукових розробок. Тому дослідження механізму правового забезпечення національної безпеки передбачає детальний аналіз актів законодавства, визначення призначення інститутів державної влади, юридичних процедур щодо реалізації їх повноважень, а також вивчення

існуючих механізмів правового забезпечення національної безпеки в інших державах, насамперед у державах-членах НАТО. Серед них потребують визначення напрями адаптації механізму правового забезпечення національної безпеки України до механізмів правового забезпечення національної безпеки держав-членів НАТО з урахуванням європейської та євроатлантичної інтеграції України.

Нині під час неспровокованої агресії російської федерації проти України питання національної безпеки нашої держави особливо актуалізувались і відповідно до ст. 17 Конституції України захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу. Зокрема, реалізація цієї функції покладається на Сили безпеки і оборони України.

З урахуванням вище зазначеного тема наукового дослідження ЛОБКО Валентини Вікторівни є актуальною та своєчасною.

До того ж актуальність роботи підкреслюється і тим, що ***обрана тема відповідає загальнодержавним та відомчим пріоритетам*** щодо забезпечення національної безпеки України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію підготовлено відповідно до науково-дослідної роботи «Теоретичні та організаційно-правові засади становлення системи військової юстиції та розвитку законодавства у сфері оборони України», зареєстрованої в РК УкрІНТЕІ № 123U100417 від 21.01.2023 р., підставами для виконання якої є: рішення Вченої ради НДПП– протокол № 3 від 22 березня 2022 р.; Тематичний план, затверджений Постановою Президії Національної академії правових наук України № 132/5 від 25.08.2023 р. зі змінами, внесеними Постановою Президії Національної академії правових наук України № 135/2 від 24.11.2023 р.; експертний висновок Експертної ради НАН України від 01.12.2022 р. № 121/55; Стратегія розвитку Національної академії правових наук України на 2021 – 2025 роки, якою визначено пріоритетні напрями фундаментальних досліджень у сфері національної безпеки і оборони; Стратегія розвитку Державної наукової установи

«Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України» на 2021-2025 роки, затверджена постановою Бюро президії НАПрН України від 12 серпня 2021 р. № 192/2-Б.

Авторкою вірно визначена мета дослідження, яка полягає у визначенні правової природи та складових механізму правового забезпечення національної безпеки України, розкритті його нормативно-правової та інституційно-функціональної характеристик на основі аналізу національного законодавства у сфері національної безпеки з урахуванням інституційного удосконалення у процесі європейської, євроатлантичної інтеграції України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації та їх достовірність не викликає заперечень. Зі змісту дисертації вбачається, що авторка дотримується обраної методології. Робота характеризується системним підходом до предмета дослідження. Відзначається вміле використання здобувачкою наукового ступеня законодавчих актів держави, аналітичних та статистичних відомостей.

Обґрунтованість положень, сформульованих у дисертації, підтверджується також критичним аналізом законодавчих та підзаконних правових актів України у сфері національної безпеки.

Науково-теоретична основа дослідження включає роботи науковців, присвячені висвітленню конституційно-правових, адміністративно-правових, кримінально-правових та інших аспектів механізму національної безпеки України.

Нормативною основою дослідження є Конституція України, закони України, документи стратегічного планування у сфері національної безпеки. Емпірична основа дослідження – суспільні відносини щодо правового забезпечення національної безпеки, аналітичні та довідкові відомості про дію механізму правового забезпечення національної безпеки.

Заслуговує на увагу критичність аналізу наукових позицій вчених, чинних законодавчих актів України та передового досвіду окремих країн світу для посилення формулювання авторських пропозицій стосовно поліпшення

законодавства в частині удосконалення механізму правового забезпечення національної безпеки України.

Наукова новизна положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, повнота їх викладу в опублікованих працях.

Проведений аналіз запропонованої роботи свідчить про те, що в результаті проведеного дослідження авторці вдалося вирішити поставлені завдання та отримати нові результати.

Зокрема, наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що в межах дисертаційного дослідження визначено поняття, структуру механізму правового забезпечення національної безпеки України, здійснено його інституційно-функціональну характеристику, розкрито нормативно-правову, інституційну складові, особливості юридичних процедур та правових режимів, розроблено практичні рекомендації щодо вдосконалення механізму правового забезпечення національної безпеки України з урахуванням досвіду держав-членів НАТО

Так, привертає увагу проведений авторкою аналіз визначення поняття механізму правового забезпечення національної безпеки України як системної єдності встановлених правом нормативів, а також інституційної діяльності держави та відповідних юридичних процедур, спрямованих на здійснення в умовах демократичного цивільного контролю правового впливу на суспільні відносини, стратегічні комунікації у сфері національної безпеки з метою захисту національних інтересів від потенційних і реальних загроз. Нею визначено та охарактеризовано структуру механізму правового забезпечення національної безпеки України, яка містить:

нормативно-правову складову – сукупність нормативно-правових актів, які здійснюють правове регулювання суспільних відносин у сфері національної безпеки та містять нормативи, що встановлюють статуси, визначають правила поведінки, повноваження суб'єктів забезпечення національної безпеки, порядок їх діяльності щодо захисту національних інтересів від потенційних і реальних загроз національній безпеці;

інституційну складову – державні інститути, призначенням яких є правове забезпечення національної безпеки, тобто діяльність щодо правового регулювання суспільних відносин у сфері національної безпеки та щодо застосування норм права відповідно до повноважень, визначених законодавством;

юридичні процедури – встановлений законодавством порядок діяльності державних інститутів щодо правового забезпечення національної безпеки, здійснення правового регулювання та правозастосування;

визначено принципи, функції механізму правового забезпечення національної безпеки України;

доведено, що механізм правового забезпечення національної безпеки України залежить від права національної безпеки, демонструє динаміку цієї галузі права, виявляє його дію;

встановлено, що дослідження механізму правового забезпечення національної безпеки України ґрунтується на міждисциплінарному, системному, інституціонально-функціональному, праксеологічному, аксіологічному, діяльнісному наукових підходах, а для досягнення мети і завдань в дослідженні використані загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання: діалектичний, методи аналізу і синтезу, описовий метод, порівняльний метод, формально-логічний методи.

В.В. Лобко належним чином проаналізовано:

поняття і зміст правового забезпечення національної безпеки України, правотворчості, правозастосування, правоохоронної діяльності в механізмі правового забезпечення національної безпеки;

застосування в механізмі правового забезпечення національної безпеки особливих правових режимів: правового режиму надзвичайного стану, правового режиму воєнного стану, санкційного правового режиму, правового режиму антитерористичної операції, міжгалузевих правових режимів, якими для механізму правового забезпечення національної безпеки є адміністративно-правовий режим та режим кримінально-правового забезпечення національної

безпеки, а також правовий режим демократичного цивільного контролю за сектором безпеки і оборони;

наукову позицію стосовно конституційних основ механізму правового забезпечення національної безпеки, відповідно до якої Конституція України містить найбільш важливі нормативні та інституційні положення, які стосуються формування й діяльності механізму правового забезпечення національної безпеки;

зроблено висновок про те, що законодавство про національну безпеку виконує незамінну системоутворюючу функцію щодо формування та дії механізму правового забезпечення національної безпеки; про дієвість нормативно-правових актів стратегічного планування у сфері національної безпеки, якісний рівень яких можливо суттєво підвищити шляхом певного структурування таких документів.

Заслуговує на схвалення позиція авторки щодо:

співвідношення механізму забезпечення національної безпеки та механізму правового забезпечення національної безпеки;

дослідження змісту правового регулювання та правозастосування у механізмі правового забезпечення національної безпеки України;

діяльнісної характеристики сектору безпеки і оборони в механізмі правового забезпечення національної безпеки України;

пропозиції по адаптації механізму правового забезпечення національної безпеки України до стандартів держав-членів НАТО.

Оцінка структури та змісту дисертації, її завершеності в цілому.

Структура наукової роботи характеризується логічною упорядкованістю, послідовністю викладення матеріалу, що відображає тему дослідження.

Об'єкт і предмет дослідження чітко визначені, отримані результати відзначаються науковою новизною.

Слід відзначити, що науковий стиль викладення тексту роботи та її оформлення не викликають зауважень. Дисертація у цілому є свідченням вільної

орієнтації авторки в законодавстві України щодо національної безпеки, обізнаності у науковій літературі.

Теоретичні висновки та практичні пропозиції базуються на достатньому науковому рівні, що свідчать про високий ступінь наукової кваліфікації В.В. ЛОБКО.

Наукові результати дисертації достатньо апробовані. Основні положення висвітлені в 12-и наукових публікаціях, з яких 4 – наукові статті у виданнях, що визначені Міністерством освіти і науки України як фахові з юридичних наук, 8-ти тезах доповідей на науково-практичних заходах й розміщених у збірниках матеріалів наукових конференцій. Слід відзначити, що презентовані наукові праці є достатніми для наукового обґрунтування запропонованих авторкою положень як нових, висвітленню окреслених наукових проблем та формулюванню шляхів їх логічного вирішення.

За змістом, формою та об'ємом вказані напрацювання повною мірою відповідають вимогам МОН, які висуваються до праць такого ґатунку та відображають змістовні положення отриманих результатів.

У цілому, аналіз змісту дисертації, наукових праць, опублікованих за темою дослідження, використаних джерел, ступінь обґрунтованості отриманих результатів, дозволяє стверджувати, що рецензована робота В.В. Лобко є кваліфікаційною науковою працею, що виконана особисто, у якій авторці вдалось досягти поставленої мети.

Оформлення дисертаційної роботи здійснено відповідно до встановлених вимог і стандартів.

Значення дисертаційної роботи для науки і практики та можливі шляхи використання результатів дослідження.

Дисертаційна робота В.В. Лобко з урахуванням актуальності дослідженої проблематики, обґрунтованості наукових результатів, результатів їх впроваджень у практичну діяльність є свідченням вагомого значення та важливості отриманих результатів для юридичної науки, у військовій сфері та розкриття механізму правового забезпечення національної безпеки України в цілому.

Викладені у роботі висновки і практичні рекомендації впроваджені та можуть бути використані у:

- у науково-дослідній діяльності – для подальших науково-теоретичних досліджень правової природи, змісту механізму правового забезпечення національної безпеки України;

- у правотворчій діяльності – для вдосконалення положень національного законодавства у сфері забезпечення національної безпеки, для узгодженості національного законодавства з правом ЄС та законодавством держав-членів НАТО;

- у правозастосовній сфері – для вдосконалення діяльності органів державної влади, що входять до інституційної складової механізму правового забезпечення національної безпеки України;

- у навчальному процесі – при викладанні правових навчальних дисциплін, а також при викладанні інших суміжних дисциплін.

Проведений аналіз змісту дисертаційної роботи дає можливість засвідчити, що проведене дослідження є самостійним, його актуальність та науковий рівень не викликає жодних заперечень, отримані результати мають суттєве теоретичне та практичне значення.

Викладене вище є підставою для загальної позитивної оцінки дисертації ЛОБКО Валентини Вікторівни на тему «Механізм правового забезпечення національної безпеки України» як самостійного наукового дослідження з актуальної та важливої для науки, практики, особливо в умовах сьогодення, проблем механізму правового забезпечення національної безпеки України.

Проте, наголошуючи на позитивних аспектах дослідження, вважаємо за необхідне висловити **певні зауваження, вказати на дискусійні моменти, які потребують додаткової аргументації чи роз'яснення авторкою під час публічного захисту, зокрема:**

1. У дисертаційному дослідженні приділено значну увагу юридичним процедурам, як одній із складових механізму правового забезпечення

національної безпеки України. На нашу думку в дисертації доцільно було б також розглянути і процесуальні особливості юридичних процедур.

2. Варто зазначити, що в дисертації розглянуто кримінально-правове забезпечення національної безпеки, з огляду на це вбачається доцільним приділити також увагу військовій злочинності, що створює потенційні та реальні загрози національній безпеці.

Водночас висловлені пропозиції та зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованої роботи, оскільки вони, на нашу думку, не торкаються основних концептуальних положень дисертації, мають дискусійний і рекомендаційний характер та можуть бути враховані авторкою у майбутніх наукових дослідженнях.

Підсумовуючи вищевикладене, слід зазначити, що дисертація **ЛОБКО Валентини Вікторівни** на тему: **«МЕХАНІЗМ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ»** є самостійною завершеною кваліфікованою науковою роботою, яка містить нові науково обґрунтовані результати в юридичній науці, що мають істотне науково-теоретичне та практичне значення.

Анотація дисертації повністю відповідає її змісту.

Опубліковані авторкою наукові праці повною мірою розкривають основний зміст роботи. Робота пройшла належну апробацію.

Дисертація виконана на належному науковому рівні і повністю відповідає вимогам, які встановлені до кваліфікованих наукових робіт, які подаються з метою присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 – «Право», відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, а її авторка - **ЛОБКО Валентина Вікторівна** заслуговує присудження

наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент –

Головний науковий співробітник наукової лабораторії
військового права та міжнародного гуманітарного права
наукового центру національної безпеки і права
Державної наукової установи «Інститут інформації,
безпеки і права Національної академії правових наук України»,
доктор юридичних наук, доцент

Микола КАРПЕНКО

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ

Помічник директора (по кадрам)
Державної наукової установи
«Інститут інформації, безпеки і права
НАПрН України»

